

Голові разової спеціалізованої вченої ради PhD 16877

Запорізького національного університету,

доктору юридичних наук, професору

Самойленку Г. В.

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософії у сфері права (PhD),

старшого викладача кафедри конституційного

та адміністративного права

Запорізького національного університету

ЄВТУШЕНКО Дар'ї Сергіївни

на дисертацію Федосєєва Костянтина Євгеновича на тему:

«Правове регулювання публічно-приватного партнерства

у сфері зміни клімату»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність і значення обраної теми. Дослідження К. Є. Федосєєва присвячене правовому забезпеченню взаємодії публічного та приватного секторів у сфері, де управлінські рішення мають довготривалі екологічні, економічні й соціальні наслідки. Досягнення кліматичної нейтральності, адаптація інфраструктури до екстремальних погодних явищ та виконання міжнародних зобов'язань України потребують ресурсів, технологій і професійних компетентностей, які не можуть бути зосереджені виключно в публічному секторі. Публічно-приватне партнерство створює організаційно-правову основу для їх поєднання, але водночас вимагає належних процедурних гарантій і чіткої відповідальності учасників.

Обрана проблематика виходить за межі традиційного розуміння партнерства як способу спорудження або експлуатації інфраструктурного об'єкта. У кліматичному проєкті юридично значущим стає не лише введення

об'єкта в експлуатацію чи надання послуги, а й фактичне скорочення викидів, підвищення енергоефективності, посилення стійкості території або досягнення іншого наперед визначеного екологічного результату. Саме необхідність перетворити такий результат на предмет правового регулювання обумовлює наукову цінність дисертації.

Додаткової ваги темі надають євроінтеграційні процеси та потреби відновлення України. Майбутні інфраструктурні рішення мають одночасно відповідати вимогам безпеки, економічної доцільності та кліматичної стійкості. В умовах обмежених бюджетних можливостей партнерські проєкти можуть прискорити відбудову, проте за відсутності узгоджених правових правил існує небезпека перенесення надмірних витрат на публічну сторону, формального декларування екологічної мети або недосягнення суспільно корисного результату.

Вітчизняне законодавство про публічно-приватне партнерство перебуває у стані оновлення, а норми кліматичного, екологічного, бюджетного та інвестиційного законодавства формувалися в різний час і не завжди утворюють узгоджену систему. Тому комплексне осмислення відповідних правовідносин є необхідним як для розвитку доктрини, так і для вироблення практичних моделей підготовки та реалізації кліматично орієнтованих проєктів.

Зв'язок дисертації з науковими програмами та напрямками державної політики. Роботу виконано відповідно до планів наукових досліджень Запорізького національного університету та тематики, пов'язаної з удосконаленням адміністративного законодавства в умовах європейської інтеграції. Предмет дисертації узгоджується з цілями державної екологічної політики, Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату, Паризької угоди, Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і завданнями сталого відновлення держави.

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Автор сформував достатню теоретичну та нормативну базу, використав

290 наукових, правових і аналітичних джерел та послідовно застосовував комплекс методів юридичного пізнання. Історико-правовий метод забезпечив вивчення розвитку партнерства і кліматичного регулювання; формально-юридичний – виявлення прогалин та неузгодженостей; системно-структурний – побудову механізму регулювання; порівняльно-правовий – зіставлення українських і європейських підходів; метод моделювання – формування законодавчих пропозицій.

Мета дослідження сформульована відповідно до його предмета і полягає у виявленні проблем нормативного закріплення та практичної реалізації кліматичного публічно-приватного партнерства з подальшим обґрунтуванням способів удосконалення законодавства. Вісім дослідницьких завдань охоплюють теоретичний, інституційний, фінансовий, договірний і правотворчий аспекти проблеми. Виклад матеріалу підпорядкований їх послідовному виконанню.

Нормативний матеріал охоплює Конституцію України, міжнародні договори у сфері зміни клімату, закони та підзаконні акти України, а також акти права Європейського Союзу. У роботі використано положення Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Паризької угоди, європейського кліматичного законодавства, правил сталого фінансування та документів міжнародних фінансових організацій. Це дозволило авторові розглянути кліматичне партнерство у взаємозв'язку національного, європейського та міжнародного рівнів регулювання.

Структура дисертації та характеристика її змісту. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Її загальний обсяг становить 247 сторінок, основний текст викладено на 205 сторінках. Обрана структура дає змогу спочатку сформувати теоретичну основу дослідження, а потім перейти до аналізу елементів правового механізму та пропозицій щодо його вдосконалення.

У першому розділі автор аналізує розвиток концепцій публічно-приватного партнерства, визначає зміну клімату як об'єкт правового регулювання та досліджує міжнародні й європейські стандарти. Вдалим є поєднання управлінського, інвестиційного та екологічного підходів до партнерства. Автор доводить, що кліматична спрямованість змінює зміст традиційної моделі: публічний результат повинен бути не декларативним, а вимірюваним і придатним до незалежної перевірки.

Зміст підрозділу 1.1 демонструє еволюцію партнерства від окремих форм договірної співпраці до комплексного інструменту реалізації публічної політики. Обґрунтованим є використання поняття «публічно-приватне партнерство», яке точніше відображає участь не лише держави, а й органів місцевого самоврядування та інших носіїв публічного інтересу. У підрозділі 1.2 досліджено формування екологічних прав, пов'язаних із кліматичними змінами, та розкрито інформаційний, індивідуальний і колективний аспекти їх реалізації.

У підрозділі 1.3 систематизовано міжнародні засади фінансування кліматичних заходів та європейські орієнтири сталого розвитку. Автор показує, що сучасна модель партнерства передбачає оцінювання життєвого циклу проєкту, відкритість рішень, розподіл ризиків і контроль за результатом, а не лише залучення коштів приватного партнера.

Другий розділ присвячено безпосередньо механізму правового регулювання. У ньому охарактеризовано сторони договору, органи інституційного забезпечення, кредиторів, експертів, користувачів і бенефіціарів. Корисним є розгляд публічного управління через його суб'єкт, об'єкт, керуючий вплив та зворотні зв'язки. Така побудова дозволяє простежити, як управлінське рішення трансформується у договірні зобов'язання та перевірювані показники.

Значну увагу приділено фінансовій і договірній архітектурі проєктів. Автор аналізує поєднання бюджетних, приватних та міжнародних ресурсів, можливості «зелених» облігацій і змішаного фінансування. Договірне

забезпечення обґрунтовано розглядається як система взаємопов'язаних основних і допоміжних правочинів. Запропонований «вуглецевий додаток» покликаний зафіксувати вихідний рівень викидів, порядок обліку кліматичного ефекту та розподіл спеціальних ризиків.

Наукова новизна результатів. Дисертація розвиває новий для української правничої науки напрям комплексного дослідження кліматичного публічно-приватного партнерства. Автор запропонував його визначення як довгострокового інвестиційного правовідношення змішаної правової природи, у межах якого створення чи експлуатація інфраструктури поєднується з обов'язком досягти юридично визначеного кліматичного результату.

Оригінальним є положення про договір кліматичного партнерства як інструмент здійснення публічного управління. У цій конструкції приватноправова свобода учасників обмежується обов'язковими вимогами екологічної безпеки, а приватний партнер бере участь у виконанні суспільно значущого завдання. Науковий інтерес становить також характеристика відповідних відносин як поєднання договірного, адміністративно-організаційного та регуляторного компонентів.

Практичну новизну мають пропозиції щодо закріплення понять кліматичного проєкту партнерства, проєктів пом'якшення та адаптації, поширення спеціальних вимог моніторингу на партнерські проєкти, оцінювання кліматичного ефекту на стадії підготовки, а також створення реєстру відповідних проєктів. Позитивної оцінки заслуговує диференціація ризику зміни законодавства та обґрунтування спеціального договірного регулювання кліматичних показників.

Теоретичне та практичне значення роботи. Висновки дисертації уточнюють правову природу кліматичного партнерства, його місце у системі публічного управління та зміст публічного інтересу у відповідних відносинах. Запропоновані автором положення можуть застосовуватися при підготовці змін до законодавства, методичних документів для оцінювання проєктів і типової договірної документації. Матеріали дослідження також можуть бути

використані в освітніх компонентах з адміністративного, екологічного та інвестиційного права.

Апробація результатів і академічна доброчесність. Результати дисертації викладено у чотирьох статтях у фахових юридичних виданнях та одній публікації тез наукової доповіді. Зміст публікацій відображає основні напрями дослідження та підтверджує послідовну роботу здобувача над темою. Дисертація містить посилання на використані наукові й нормативні джерела; очевидних порушень академічної доброчесності під час її опрацювання не встановлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом позитивна оцінка дисертації не виключає необхідності обговорення окремих аспектів, уточнення яких могло б посилити її процедурну та прикладну спрямованість.

1) У підрозділах 2.1–2.2 ґрунтовно описано суб'єктів та елементи публічного управління кліматичними проєктами, проте адміністративна процедура прийняття ключових рішень залишається недостатньо формалізованою. Варто було б визначити послідовність ініціювання проєкту, оцінювання пропозиції, прийняття рішення про доцільність партнерства, погодження істотних змін і припинення проєкту. Додаткового пояснення потребують строки таких процедур, вимоги до мотивування адміністративних актів, участь заінтересованих осіб та способи адміністративного і судового оскарження.

2) Дисертація включає оцінку впливу на довкілля та стратегічну екологічну оцінку до регуляторного складника кліматичного партнерства, однак співвідношення цих процедур із аналізом ефективності самого проєкту розкрито фрагментарно. Доцільно було б показати, на яких стадіях мають проводитися СЕО та ОВД, як їхні результати впливають на конкурсну документацію й умови договору та яким чином запобігти дублюванню оцінок. Практично важливим є також питання правових наслідків негативного висновку або необхідності перегляду оцінки після істотної зміни проєкту.

3) Автор обґрунтовано визначає вимірюваний кліматичний результат обов'язковою ознакою спеціального партнерства, проте юридичне значення показників результативності потребує більшої конкретизації. Зокрема, варто розмежувати цільові, проміжні та мінімально допустимі показники, визначити допустимі відхилення й порядок коригування базового рівня. Необхідно також пояснити, які наслідки повинні наставати у разі часткового досягнення показників: зменшення платежу, застосування штрафу, обов'язок усунути недоліки чи дострокове припинення договору.

4) У роботі органи місцевого самоврядування слушно віднесено до публічних партнерів, однак специфіку муніципальних і міжмуніципальних кліматичних проєктів висвітлено недостатньо. Окремого аналізу потребують межі довгострокових фінансових зобов'язань територіальних громад, погодження проєкту з місцевими стратегічними документами, спільна реалізація проєктів кількома громадами та правовий режим майна після завершення партнерства. Конкретизація цих питань підвищила б практичну придатність результатів для відбудови комунальної інфраструктури.

5) Автор неодноразово наголошує на особливому значенні партнерства для відновлення України, проте правовий режим реалізації кліматичних проєктів під час воєнного стану розглянуто переважно через категорію ризиків. Доцільно було б окремо визначити допустимі межі спрощення конкурсних і погоджувальних процедур для невідкладного відновлення, умови застосування переговорних механізмів та гарантії подальшого контролю, що дало б змогу поєднати оперативність відбудови з конкуренцією, прозорістю та недопущенням необґрунтованого обмеження прав учасників.

Сформульовані зауваження мають рекомендаційний характер, стосуються переважно деталізації процедур реалізації авторської концепції та не знижують загального позитивного враження від дисертації. Вони можуть бути враховані у подальших дослідженнях і під час практичного впровадження запропонованих правових конструкцій.

Висновок

Дисертація Федосєєва Костянтина Євгеновича «Правове регулювання публічно-приватного партнерства у сфері зміни клімату» є завершеним самостійним дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне та практичне значення. Автор послідовно розкрив поставлене наукове завдання, сформував концепцію кліматичного партнерства та запропонував напрями вдосконалення законодавства України.

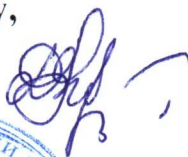
За змістом, структурою, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю висновків і рівнем оприлюднення результатів дисертація на тему «Правове регулювання публічно-приватного партнерства у сфері зміни клімату» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Федосєєв Костянтин Євгенович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –

**старший викладач кафедри конституційного
та адміністративного права**

Запорізького національного університету,

доктор філософії у сфері права (PhD)

 Дар'я ЄВТУШЕНКО

Підпис
засвідчую

**НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ**

